

Henkilökohtaisten suojainten käyttö ja nykyaikaiset sopimusmenettelykäytännöt

1. Mikä on työtapaturma
2. Kuka pakollisista suojaimista päättää
3. Mitä käy jos sääntöjä ei noudata
4. Kuka pitää sinut turvassa?

9/2019

Ville Vatanen

Työturvallisuuspäällikkö

Mikä on työtapaturma?

- Työtapaturma on äkillinen, odottamaton, ulkoisten tekijöiden aiheuttama ja työntekijän loukkaantumiseen johtava tapahtuma työssä
- Työtapaturmia seurataan mm. RT:n jäsenyrityksissä, työterveyshuollossa ja vakuutusyhtiöissä laskien sairauspoissaoloon johtaneiden (väh. 1 päivä) tapaturmien ja työtuntien suhteesta **Tapaturmataajuus**
 - **Tapaturmataajuus** lasketaan jakamalla sattuneiden tapaturmien määrä miljoonalla tehdyllä työtunnilla.
 - RT:n jäsenyritysten keskimääräinen tapaturmataajuus on noin 20 tapaturmaa/miljoona työtuntia vuositasolla mitattuna.
 - Keskimäärin rakennusalalla yhden vuoden aikana henkilö työskentelee 1700-2000 tuntia.
 - 20 tt/Mh -> 25-30v välein tapaturma/ yksittäinen henkilö)
 - 20tt/Mh -> 500 hengen yritys, 20 työtapaturmaa vuodessa

Miten tapaturmia estetään? 1/2

- **1. Asenne!**

- Oma asenne ja toisten huomiointi. Tapaturma ei ole aina vain itsestäsi kiinni. Jos havaitset riskin huomioi se omassa työssäsi ja **kerro myös kaverille**.
- Sovittujen sääntöjen noudattaminen (mm. suojarahusteet, työturvallisuuslaki, tilaajan tai pääurakoitsijan turvallisuusohjeistus) Ohjeet ja säännöt ovat syystä olemassa.
- **2. Suunnittelu ja ennakointi**
- Lähtökohta on, että **pitää tietää mitä tekee ja miten sen tekee**. Työtehtävällä ei ole koskaan niin kiire, että pitää asettaa oma terveys vaaraan.
 - Jos otat tarpeettoman riskin, vika on sinun. Kärsijäksi joutuu kuitenkin koko työyhteisö. (Case Murikka&Strömborgska)

Miten tapaturmia estetään? 2/2

- **3. Toiminnan jatkuva kehittäminen**

- Uusiin haasteisiin vastaaminen ”Tätä ei ole tullut ennen vastaan, mietitäänpäs hetki” -> haastavissa tilanteissa neuvottele työnantajasi/esimiehesi sekä pääurakoitsijan työnjohtajan kanssa toteutusvaihtoehdoista.
- **Virheistä oppiminen ”Ei pudota samaan kaivoon kahdesti”**
 - Työmaa jäi hiekoittamatta kun yöllä satoi lunta ja aamulla töihin tullessa henkilö liukastui. Pitäisikö jonkun tulla aikaisemmin työmaalle ja hoitaa kolaus/hiekoitus/valaistus niin että aamulla saapuvalla joukolla on turvallisemmat edellytykset toimia, vai toistuuko sama vaara joka viikko kun ”lumi yllätti rakentajat”?
 - Henkilö räälläköi jatkuvasti ilman asianmukaisia suojalaseja. Montako silmää on varaa menettää? Voidaanko oppia jo muiden tekemistä virheistä, vai pitääkö ensin kokea ne itse?

Rakennuslalla pakolliset suojavaarusteet

(Vna 205/2005 71 § Henkilönsuojaainten tarve rakennustöissä)

- Työnantajan on valittava henkilönsuojaimet työntekijän turvallisuudelle ja terveydelle aiheutuvien vaarojen tunnistamisen ja niiden merkityksen arvioinnin perusteella.
- Rakennustyömaalla on käytettävä **suojavaarusteita**..
- Rakennustyössä on käytettävä...-...**silmien suojausta**.
- Rakennustyömaalla on yleensä käytettävä **turvajalkineita**.
 - Lattiatöissä ja muissa vastaavissa polvia rasittavissa töissä on käytettävä polvensuojaimia.
- Rakennustyömaalla on käytettävä **heijastavaa varoitusvaatetusta**, jotta työntekijä näkyy hyvin.

Lain minimivaatimuksista poikkeava turvavarustus

- Laki asettaa **minimitason** rakennusalalla käytettävälle turvavarustukselle. Mm. rakennustyön tilaajalla, pääurakoitsijalla tai työnantajalla on **oikeus edellyttää minimitasosta korkeampaa** suojaruustevaatimusta.
- Vaatimuksen perusteena usein rakennusyrityksen tai tilaajan oma riskienarviointi.
- Lähes jokaisella vastuullisella rakennusliikkeellä on lakia tiukemmat vaatimukset suojaruustuksen käyttöön.
- Lujatalolla sekä usealla RT:n jäsenyrityksellä vaadittava minimivarustus on seuraavan kuvan mukainen.

VEHKEET KUNNOSSA?

- Työmailla kaikille pakolliset suojaimet

Suojakypärä 4-piste kiinnitetyllä leukahihnalla

Suojalasit (piikatessa/poratessa umpinaiset)

Viiltosuojakäsineet

Heijastava, huomiovärillinen suoja-asu vähintään ylävartalossa

Turvakengät

Kuvallinen henkilötunniste veronumerolla (esim. valttikortti)

Tarvittaessa/määrättäessä muut suojaimet, kuten kuulo- ja hengityssuojaimet

Suojakypärä EN 397

- Skyddshjälm
- Protective helmet
- Kaitsekiiver
- Kask ochronny
- защитный шлем

Kuvallinen henkilötunniste veronumerolla

- ID kort med skattelagstiftningen
- ID card with tax number
- Identiteet kaart kus maksukohustuslase number
- Identyfikator ze zdjeciem i numerem identyfikacji podatkowej
- С фото идентификация личности налоговый номер

Huomiovärillinen suoja-asu EN 20471

- Skyddsdräkt med signalfärg
- Protective clothing with signal color
- Kaitseriietussignaali värv
- Odzież odblaskowa
- Сигнал цвета защитной одежды

Kuulosuojain EN 352

- Hörselskydd
- Hearing protectors
- Kuulumiskaitset
- Nauszniki dochełmowe
- Защитные наушники

Leukahihna

- Med hakband
- With chinstraps
- Lõuarihma
- Pasek podbródka
- Чин ремешок

Silmäsuojain EN 166

- Skyddsglasögon
- Goggles/visor
- Kaitseprillid/visiir
- Okulary ochronne
- защита глаз

Suojakäsineet EN 388

- Skyddshandskar
- Safety gloves
- Kaitse sõrmik
- Rękawice ochronne
- Защитные перчатки

Turvajalkineet EN 345

- Skyddsskor
- Safety footwear
- Kaitse jalats
- Obuwie ochronne
- Безопасность Чистка

Vna 738/2002 Henkilönsuojainten käyttö ja soveltuva työvaatetus

- Työntekijän tulee huolellisesti ja ohjeiden mukaisesti käyttää ja hoitaa työnantajan hänelle 15 §:n mukaisesti antamia henkilönsuojaimia ja muita varusteita.
 - Pidä huolta työnantajasi tarjoamista suojavaarusteista ja pyydä tarvittaessa uusia korvaavia suojaimia vanhojen tilalle.
- Työntekijän on työssään käytettävä sellaista asianmukaista vaatetusta, josta ei aiheudu tapaturman vaaraa.
 - Ota omassa vaatetuksessasi huomioon mm. liian löysät vaatteet ja korut (+hiukset) jotka voivat tarttua koneisiin sekä herkästi syttyvät materiaalit -> esim. tekniset urheiluvaatteet/verkka-asut ja hitsaaminen eivät kuulu yhteen.

Vna 738/2002 23 §

Työntekijän työstä pidättäytyminen

- **Jos työstä aiheutuu vakavaa vaaraa työntekijän omalle tai muiden työntekijöiden hengelle tai terveydelle, työntekijällä on oikeus pidättäytyä tällaisen työn tekemisestä.**
- Työstä pidättäytymisestä on ilmoitettava työnantajalle tai tämän edustajalle niin pian kuin mahdollista. Oikeus pidättäytyä työnteosta jatkuu, kunnes työnantaja on poistanut vaaratekijät tai muutoin huolehtinut siitä, että työ voidaan suorittaa turvallisesti.
 - Perusteiden pitää olla asialliset

Miten käy, jos suojaimia ei käytä tai niitä käyttää väärin? (käytännössä)

- Suojaimet on kehitetty suojaamaan niiltä yleisiltä vaaroilta, joita rakennustyömaalta **ei olla kyetty kitkemään muulla tavoin pois.**
- Käytännössä ilmiselvä asia: Jos et suojaudu, loukkaannut todennäköisemmin.
- Esimerkkinä kipinät/sinkoilevat kappaleet joita syntyy useissa työvaiheissa ja jotka leviävät laajalle.
 - Piikkaus, poraus, laikkaleikkaus -> pienet irtokappaleet voivat lentää useita metrejä ja viedä näön. Roikkuvat sähköjohdot, seinille varastoidut listat, putket ym. Teräkset on vaikea havaita. Siksi jokaisella tulee olla suojalasit jatkuvasti, eikä vain silloin kun itse piikkaa.

Miten käy, jos suojaimia ei käytä tai niitä käyttää väärin? (käytännössä)

- Tapaturman sattuessa kivun ja häpeän kannat itse. Kustannukset ja kaiken vaivan näkee kuitenkin joku muu.
- Kuka maksaa/hoitaa
 - Työmaalla aiheutuvat välittömät kustannukset, kuten sijaistyövoiman ja tapaturman jälkien siivoamisen?
 - Sinulle maksettavat päivärahat, vakuutuskorvaukset tms?
 - Työmaalle aiheutuvat välilliset kustannukset, kuten urakan viivästymisen?
 - Työnantajallesi/Pääurakoitsijalle/tilaajalle aiheutuneet ylimääräiset selvittelykulut sekä mainehaitan?
 - Työturvallisuusko kallista? Ei sinnepäinkään.

Tapaturmavahinkovakuutus - Myötävaikutusvähennys päivärahaan

(Lähteet: TyTAL 61 §, Tapaturmavakuutuskeskus)

- Jos itse aiheutat tapaturmasi tahallisuudella tai törkeällä huolimattomuudella, voidaan korvauksia leikata.
- vähennysperusteet
 1. alkoholin tai huumausaineen vaikutuksenalaisuus tai lääkeaineen väärinkäyttö
 2. tahallinen tai törkeän huolimaton menettely työssä työturvallisuusmääräysten vastaisesti
 3. muu menettely, jossa on ollut kysymys törkeästä huolimattomuudesta tai rikollisesta toiminnasta
- Vähennys tehdään vain päivärahaan, ja se on enintään puolet päivärahan määrästä.
- esimerkkejä myötävaikutusvähennyksen tekemiseen vaikuttavista seikoista
 - rattijuopumus
 - **työ- ja turvallisuusohjeiden noudattamatta jättäminen**
 - liikenteen vaarantaminen

Sopimustekniikka ja turvallisuus 1/2

- Jotta säännöt olisivat kaikille samat ja selkeät, on turvallisuus viety sopimukseen ja osapuolien tiedoksi jo paljon ennen kuin varsinaiset työn suorittajat tulevat varsinaiselle työpaikalle.
- Ali/sivu-urakoitsijan edustajan on hyväksyttävä pääurakoitsijan laatima sopimus kaikkine liitteineen ennen töiden aloitusta ja sitouduttava noudattamaan sitä.
- Vastuu oman henkilöstön informoinnista, sopimukseen perehdyttämisestä ja ehtojen noudattamisen valvonnasta siirtyy tässä vaiheessa ali/sivu-urakoitsijalle. Samoin korvausvastuu (pl. Työntekijän tahalliset/ tuottamukselliset vahingot)

Sopimustekniikka ja turvallisuus 2/2

- Yrityksen edustajat ovat jo sopimusta tehtäessä luvanneet, että yrityksen henkilöstö tekee työn sovitulla tavalla ja noudattaa annettuja ohjeita.
- Sopimukseen kirjattujen asioiden noudattamatta jättäminen johtaa yrityksen suoraan korvausvastuuseen ja mahdolliseen sopimuksen purkuun.
- Työturvallisuusmääräykset ovat yhtä velvoittava osa sopimusta, kuin laatu, aikataulu tai hinta.

Jos aliurakoitsija jättää velvoitteensa hoitamatta..

- Useat rakennusliikkeet ovat asettaneet sopimussakkoja korostamaan turvallisuuden merkitystä.
- Lujatalolla menettely on ollut vuodesta 2014 lähtien seuraava
 1. Virhe - Työ keskeytetään huomautetaan suullisesti
 2. Virhe - Työ keskeytetään ja huomautetaan kirjallisesti
 3. Virhe - Jos suullinen huomautus ja kirjallinen varoitus eivät ole vaikuttaneet henkilön toimintaan, poistetaan henkilö lopullisesti työmaalta ja urakoitsijalta pidätetään 500 euroa seuraavasta maksuerästä. Tarvittaessa 500€ lisää voidaan veloittaa joka kerta, kuin virhe on kolmiportaisesti reklamoitu.
 1. Eräällä työmaalla useista eri turvallisuusreklamaatioista kertyi yhteensä 15 000€ summa maksettavaksi yksittäiselle urakoitsijalle. Asiasta ei riideltä, urakoitsija maksoi kaiken.

Vastaavaa kolmiportaista menettelytapaa sovelletaan myös omaan henkilöstöön ja sivu-urakoitsijoihin

- Henkilökohtaisten suojaimien käytön tai turvallisuusohjeen toistuva laiminlyönti on pätevä syy purkaa työntekijän työsuhde. Ennakkotapauksia löytyy.
- Sivu-urakoitsijoille sovelletaan samaa käytäntöä.
- Joissakin projekteissa ja toisissa rakennusliikkeissä sanktio on nostettu ”kannustavammalle” tasolle, esimerkiksi 1500€/sanktio.
 - Sanktiosta on sovittu jo sopimuksentekovaiheessa. Jos sellainen määrätään, ei maksusta neuvotella.
 - Montako välinpitämättömyydestä johtuvaa sakkoa voi kerätä työnantajalleen maksettavaksi ennen kuin työsuhde on purkuhan alla?

Miksi turvallisuuden nimissä tehdään sääntöjä ja lakeja? (1/2)

- Sinun ja kaikkien ympärilläsi olevien vuoksi - Ainoa oikea vaihtoehto on se, kun työhön mennään ja työstä palataan terveenä.
- Rakentamisen laadun ja turvallisuuden parantamiseksi koko alalla
- Usein myös tilaaja vaatii pääurakoitsijalta ja yhteistyökumppaneilta korkeaa turvallisuustasoa ja aiempaa menestystä työturvallisuudessa.
 - Urakkakilpailuissa on merkitystä mm. menneiden vuosien tapaturmataajuudella ja vakavien tapaturmien määrällä. Tämä tarkoittaa, että hyviä töitä on tarjolla vain hyvälle tekijöille.

Miksi turvallisuuden nimissä tehdään sääntöjä ja lakeja? (2/2)

- Siinä missä tilaajat valitsevat ”parhaat päältä” näin tekevät yhä useammin myös työntekijät – etenkin nuoret.
 - Turvallinen työpaikka on myös vetovoimainen ja saa usein haalittua itselleen parhaat tekijät.
- Kummassa itse työskentelet mieluummin – työpaikassa jossa on ***pakollinen henkilökohtainen suojavaarustus***, vai työpaikassa jossa on ***kielletty suojavaarustus***?
- ***Mitä isompi yritys, sitä kalliimmat tapaturmat.***
- ***Onko rakennusalan työturvallisuus jo nyt huipussaan, vai vieläkö riittää tekemistä?***

”Miksi isi ei tullut tänään kotiin?”

- Kuka vastaa sinun turvallisuudestasi?
- Kuka kärsii, jos sinua ei enää ole?

OSAAVA SUOMALAINEN PERHEYHTIÖ

Lujatalo Oy
YHDESSÄ RAKENTAEN

Lujabetoni
VAHVIN BETONIOSAAJA

FESCON